

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

CASE TECHNOLOGY AS A TOOL OF PEDAGOGICAL INFLUENCE IN THE PROCESS OF TRAINING FUTURE OFFICERS

Актуальність започаткованого дослідження у навчальному процесі вбачається в тому, що українське сьогодення потребує для захисту батьківщини кваліфікованих офіцерів Збройних Сил України для забезпечення національної безпеки в умовах військової агресії Російської Федерації проти України. Вищі військові навчальні заклади потребують негайного оновлення змісту вищої освіти відповідно до нових передових освітніх технологій підготовки військових Збройних Сил України.

Метою статті є розглянути сутність і застосування кейс-методу у навчальному процесі, зокрема у підготовці майбутніх офіцерів. Цей метод являє собою педагогічний підхід, заснований на вирішенні конкретних проблемних ситуацій через активне залучення курсантів до прийняття рішень.

Розглянуто підходи дослідників щодо впровадження кейс-технології у процес набуття професійних компетентностей спеціалістами різних галузей. Сутність кейс-методу полягає в тому, що навчання відбувається через активне вирішення конкретних випадків або проблем, які потребують комплексного підходу та творчого мислення. Курсанти працюють у групах або індивідуально, аналізують ситуацію, формують альтернативні рішення, оцінюють їхні наслідки та роблять обґрунтовані висновки.

Під час підготовки майбутніх офіцерів все частіше використовується метод кейсів, завдяки своїй результативності та ефективності у освітньому процесі у вищих військових навчальних закладах. Важливо, щоб курсанти не лише отримали теоретичні знання, але й розвинули критичне мислення та практичні навички, які необхідні для ефективного виконання службових та функціональних обов'язків.

Ось чому із допомогою кейс-технології майбутні офіцери з легкістю можуть набувати специфічні професійні компетентності, які є невіддільною частиною їх підготовки. Серед них особливе місце займає здатність ефективно вирішувати складні специфічні ситуації, що можуть виникати під час проходження служби.

Проаналізовано, що кейс-метод є важливим інструментом у підготовці військових кадрів, оскільки він інтегрує теоретичні знання та практичні навички, сприяє розвитку критичного мислення та підготовки до реальних викликів. Впровадження кейс-технології у навчальний процес відповідає сучасним вимогам освіти, де акцент робиться на підготовці фахівців, здатних ефективно діяти в умовах реальних викликів і змінюваних умов.

Ключові слова: інтерактивне навчання, кейс-метод, кейс-технологія, команда,

критичне мислення, офіцери, педагогічний підхід.

The relevance of the initiated research in the educational process is seen in the fact that the Ukrainian present needs qualified officers of the Armed Forces of Ukraine to protect the homeland to ensure national security in the conditions of military aggression of the Russian Federation against Ukraine.

Higher military educational institutions need an immediate update of the content of higher education in accordance with the new advanced educational technologies of military training of the Armed Forces of Ukraine.

The purpose of the article is to consider the essence and application of the case method in the educational process, in particular in the training of future officers. The case method, or case method, is a pedagogical approach based on solving specific problem situations through the active involvement of students in decision-making.

Researchers have explored approaches to implementing case-based learning in the process of acquiring professional competencies by specialists in various fields. The essence of the case method lies in active problem-solving, where learners work through specific cases or problems requiring a comprehensive and creative approach. Trainees work in groups or individually, analyzing the situation, formulating alternative solutions, evaluating their consequences, and drawing well-founded conclusions.

The case method is increasingly being employed in the training of future officers due to its proven effectiveness in the educational process of higher military educational institutions. It is essential that cadets not only acquire theoretical knowledge but also develop critical thinking and practical skills necessary for the effective performance of their duties.

This is why the case study method allows future officers to easily acquire specific professional competencies that are integral to their training. Among these, a particular emphasis is placed on the ability to effectively resolve complex and specific situations that may arise during their service. It was analyzed that the case method is an important tool in the training of military personnel, as it integrates theoretical knowledge and practical skills, promotes the development of critical thinking and preparation for real challenges. The introduction of case technologies into the educational process meets the modern requirements of education, where the emphasis is on training specialists who are able to act effectively in the conditions of real challenges and changing conditions.

Key words: interactive learning, case method, case technology, team, critical thinking, officers, pedagogical approach.

УДК 355.233

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.20>

Георгієв В.М.,

канд. пед. наук, доцент,
професор кафедри десантної
підготовки
Військової академії (м. Одеса)

Бендіна О.М.,

слухач штатний навчального курсу
центру підвищення кваліфікації
Військової академії (м. Одеса)

Постановка проблеми. У сучасних умовах навчання вищих військових навчальних закладів важливим аспектом є формування висококваліфікованих офіцерів, здатних ефективно

виконувати поставлені завдання в умовах швидко змінюваного середовища. Традиційні методи навчання часто виявляються недостатніми для забезпечення практичних навичок та критичного

мислення, необхідного для успішної діяльності в реальних умовах. Виникає потреба в інтеграції нових технологій, які б відповідали вимогам сучасного навчального процесу та забезпечували всебічний розвиток майбутніх військових кадрів.

Однією з таких технологій є кейс-технологія, яка має потенціал для значного покращення педагогічного впливу у процесі підготовки офіцерів. Вона передбачає моделювання реальних ситуацій та їх багатогранний аналіз, є ефективним засобом педагогічного впливу, що дозволяє інтегрувати теоретичні знання з практичними навичками; створює умови для глибшого осмислення навчального матеріалу, розвиває здатність до критичного аналізу та прийняття оперативних рішень. Впровадження кейс-технології у процес підготовки майбутніх офіцерів стає важливим кроком для підвищення якості військової освіти та забезпечення готовності курсантів до виконання службових обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Багато науковців і педагогів відзначають, що кейс-технологія забезпечує інтеграцію теоретичних знань з практичними навичками, що є надзвичайно важливим для військової освіти. Дослідження показують, що використання кейсів у навчанні підвищує мотивацію курсантів до навчання, а також дозволяє глибше засвоїти матеріал завдяки аналізу реальних або змодельованих ситуацій.

Питання впровадження кейс-технологій у процес викладання різних дисциплін в українських вищих навчальних закладах досліджували такі науковці, як Ю. Сурмін [6], Г. Товканець [7], П. Шеремета, В. Чуб, Г. Каніщенко [8] та інші.

Проте застосування кейс-технологій у навчанні дисциплін військово-професійного спрямування, зокрема під час підготовки майбутніх офіцерів, залишається недостатньо дослідженим і розробленим. Існує нагальна потреба у кращому вивченні та адаптації цієї технології до специфіки військової освіти, щоб забезпечити ефективну підготовку курсантів, здатних ухвалювати обґрунтовані рішення в умовах складних і нестандартних ситуаціях.

Мета статті полягає у дослідженні та обґрунтуванні ефективності кейс-технології як засобу педагогічного впливу в процесі підготовки майбутніх офіцерів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Насамперед розглянемо сутність поняття «кейс» та «кейс-метод». Л. Козак наголошує на тому, що у навчальному контексті термін «кейс» (від англійського слова «case», що перекладається як «справа», «випадок», «ситуація») належить до конкретного випадку або ситуації, яка вивчається для глибшого розуміння певної теми чи проблеми. Кейс є детально описаним сценарієм або ситуацією, що включає реальні чи змодельовані дані,

факти та обставини, які потребують аналізу та вирішення [5, с. 154].

Кейс-метод, або метод кейсів є педагогічним підходом, заснованим на вирішенні конкретних проблемних ситуацій. Цей метод навчання дозволяє учасникам активно залучатися до прийняття рішень, працюючи з реальними або змодельованими ситуаціями. Також він надає курсантам можливість взаємодіяти з матеріалом у спосіб, який наближений до практичної діяльності, і розвиває навички критичного мислення та аналітичного підходу до розв'язання проблем.

Основна ідея кейс-методу полягає в тому, що навчання відбувається через активне вирішення конкретних випадків або проблем, які потребують комплексного підходу та творчого мислення. Курсанти працюють у групах або індивідуально, аналізують ситуацію, формулюють альтернативні рішення, оцінюють їхні наслідки та роблять обґрунтовані висновки.

Також метод кейсів має багато спільного з проблемним навчанням, проте також володіє унікальними особливостями. Як відзначають дослідники [1] [6] [8], ключовою відмінністю є те, що в цьому методі основна проблема прихована під поверхневою ситуацією, і завдання курсантів полягає в її виявленні та всебічному аналізі. Проблеми, які розглядаються в цій техніці навчання, зазвичай більш конкретні та практичні, на відміну від суто теоретичних задач, характерних для традиційного проблемного навчання.

Кейс-метод є інноваційним підходом, який водночас має зв'язок із традиційною педагогікою. Він інтерактивний й орієнтований на співпрацю та партнерство, адже курсанти працюють в групах, де обговорюють різні аспекти проблеми. Цей метод особливо ефективний у тих дисциплінах, де немає однозначних відповідей, а можливо кілька різних поглядів і підходів. Роль викладача полягає в стимулюванні здобувачів освіти до пошуку альтернативних рішень та допомозі в орієнтації в складному проблемному полі [1, с. 81].

Як зазначає Г. Товканець, під час аналізу ситуацій у рамках кейс-методу здобувачі вищої освіти отримують можливість розвивати ключові навички, які є необхідними для успішної професійної діяльності [7, с. 149]. Основною перевагою такого підходу є те, що курсанти вчаться працювати в «команді», що є важливою складовою частиною сучасної професійної діяльності. Командна робота дозволяє кожному учаснику вносити свій внесок у розв'язання проблеми, забезпечує обмін ідеями та думками, а також сприяє розвитку навичок комунікації та співпраці.

Крім того, кейс-метод сприяє розвитку управлінських навичок, таких як прийняття стратегічних й оперативних рішень. Курсанти навчаються оцінювати різні варіанти рішень, прогнозувати їхні

наслідки, враховувати ризики та переваги кожного підходу. Це дозволяє їм набути практичного досвіду у прийнятті рішень в умовах невизначеності та складності, що є важливим для успішної діяльності в будь-якій професійній сфері.

У процесі підготовки майбутніх офіцерів особливу вагу і набувають методи кейсів, адже їх результати визначають ефективність освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах. Важливо, щоб курсанти не лише отримали теоретичні знання, але й розвинули практичні навички, необхідні для виконання службових обов'язків на високому рівні.

Ось чому в результаті навчання майбутні офіцери повинні набути специфічні професійні компетентності, які є невіддільною частиною їхньої підготовки. Серед них особливе місце займає здатність ефективно вирішувати складні спеціалізовані завдання, що можуть виникати під час виконання службових обов'язків.

Зокрема, курсанти повинні бути здатні впроваджувати сучасні концепції та технології в практичну діяльність. Вони повинні вміти адаптуватися до змінних умов і використовувати інноваційні підходи для досягнення поставлених цілей.

Кейс-технологія є ефективним засобом педагогічного впливу у процесі підготовки майбутніх офіцерів, оскільки вона забезпечує комплексний підхід до навчання. Згідно з даними Т. Пащенко, кейс-метод у підготовці кваліфікованих фахівців має кілька важливих технологічних особливостей. По-перше, він виконує роль технології колективного навчання, сприяючи формуванню командних навичок та колективного мислення. По-друге, цей метод інтегрує елементи розвивального навчання, що охоплює індивідуальний, груповий та колективний розвиток. Крім того, ця техніка навчання створює атмосферу взаєморозуміння, довіри та єдності у розв'язанні ділових питань, а також орієнтований на досягнення результатів через технологію «створення успіху» [2, с. 139].

Дослідник О. Приліпко розглядає кейс-технології як важливий елемент інформаційних технологій, що активно використовуються в навчальному процесі, особливо у підготовці майбутніх офіцерів. Цей підхід має ряд переваг, зокрема застосування принципів проблемного навчання, що дозволяє курсантам не лише засвоювати теоретичні знання, а й формувати практичні навички, такі як робота в команді, ефективна презентація інформації, участь у пресконференціях, формулювання запитань й аргументування відповідей.

Кейс-технології, за Приліпко, поділяються на кілька видів, кожен з яких має своє призначення та специфіку застосування. Це можуть бути окремі випадки, які використовуються для ілюстрації конкретних ситуацій; вправи, що спрямовані на розвиток певних умінь; приклади, що демонструють

типові ситуації в професійній діяльності; допоміжні кейси, які доповнюють основний матеріал, а також комплексні кейси, що інтегрують різні аспекти навчального процесу [4, с. 141].

У контексті підготовки майбутніх офіцерів, використання кейс-технологій як засобу педагогічного впливу дозволяє створити реалістичні навчальні ситуації, які максимально наближені до умов реальної служби. Це сприяє розвитку критичного мислення та вмінню ефективно діяти у складних ситуаціях. Завдяки цьому, курсанти не тільки отримують необхідні знання, що забезпечують їх готовність до виконання службових обов'язків.

Також ці технології відіграють важливу роль у викладанні дисциплін військово-професійного спрямування завдяки своєму інтерактивному характеру, що сприяє активній взаємодії між здобувачами вищої освіти та викладачами. Така взаємодія дозволяє курсантам не лише отримувати знання, але й обмінюватися досвідом, що особливо важливо у контексті військової підготовки. Унікальність вищих військових навчальних закладів полягає в тому, що науково-педагогічний склад представлений офіцерами, які мають значний практичний досвід у виконанні службово-бойових завдань, включаючи участь у бойових діях під час відсічі збройної агресії РФ [3, с. 31].

Навчання за допомогою кейс-методу є важливим етапом у підготовці майбутніх офіцерів, оскільки цей підхід дозволяє накопичити цінний досвід у вирішенні реалістичних практичних ситуацій, які вони можуть зустріти під час своєї службово-бойової діяльності.

Плаксін зазначає, що технологічні особливості кейс-методу включають такі ключові аспекти:

- Кейс-метод виступає як технологія колективного навчання. Це передбачає роботу в групах, де учасники обмінюються інформацією та спільно розв'язують проблеми.

- Інтеграція технологій розвивального навчання. Метод охоплює індивідуальний, груповий і колективний розвиток, що сприяє всебічному зростанню тих, хто навчається.

- Кейс-метод як різновид дослідницької аналітичної технології. Використання операцій дослідницького характеру та аналітичних процесів робить цей метод важливим інструментом для поглибленого вивчення проблем.

- Проєктна частина кейс-методу. Формування проблеми та пошук шляхів її вирішення базується на аналізі кейсів, що робить метод схожим на проєктну технологію.

- Синергетичний підхід кейс-методу. Він створює атмосферу взаєморозуміння, довіри, і єдності у розв'язанні ділових питань, що підвищує ефективність навчання.

- Спрямованість на досягнення успіху. Кейс-метод активізує учасників, стимулюючи їх до успіху

та досягнень, що є важливою частиною освітнього процесу [3, с. 31].

Загалом кейс-технології як засіб педагогічного впливу у процесі підготовки майбутніх офіцерів відіграють вирішальну роль у формуванні їхньої готовності до реальних умов служби. Вони сприяють розвитку практичних навичок у безпечному навчальному середовищі, що дозволяє курсантам впевнено та ефективно виконувати службово-бойові завдання. Це є особливо важливим у контексті сучасних викликів і загроз, з якими стикається Україна, адже кейс-технології не лише забезпечують засвоєння теоретичних знань, але й створюють умови для відпрацювання складних ситуацій, які можуть виникнути під час виконання службових обов'язків. Через таку педагогічну взаємодію майбутні офіцери набувають необхідного досвіду і розвивають професійні компетентності, що дозволяє їм бути готовими до вирішення актуальних завдань у військовій сфері.

Висновки. Кейс-технологія в процесі підготовки майбутніх офіцерів є надзвичайно ефективним засобом педагогічного впливу, який суттєво покращує якість військової освіти. Вона забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, що дозволяє курсантам не лише ознайомитися з основами військової справи, але й розвинути критичне мислення, аналітичні здібності та вміння приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Завдяки моделюванню реальних ситуацій та їх комплексному аналізу, кейс-метод допомагає створити реалістичні навчальні умови, що сприяють глибшому усвідомленню та практичному застосуванню отриманих знань. Також це дозволяє курсантам активно залучатися до вирішення складних завдань, формувати комунікативні та командні навички, які є необхідними для успішного виконання службових обов'язків.

Впровадження кейс-технологій у навчальний процес військових навчальних закладів відповідає сучасним вимогам до освіти, де акцент ставиться

не лише на передачу теоретичних знань, а й на підготовку фахівців, здатних адаптуватися до змінюваних умов та ефективно діяти в умовах реальних викликів. Кейс-метод, через свій інтерактивний і практично орієнтований підхід, забезпечує курсантів необхідним досвідом для ухвалення стратегічних і оперативних рішень. Він створює умови для глибшого засвоєння навчального матеріалу та підготовки до реальних викликів військової служби.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Козак Л. В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*, 2015. № 3 (11). С. 153–162.
2. Пашенко Т. М. Застосування кейс-технологій у підготовці кваліфікованих робітників. Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи. 2014. Вип. 4. С. 131–144.
3. Плаксін А. А. Використання кейс-технологій під час викладання дисциплін військово-професійного спрямування у підготовці майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Науковий вісник Київського інституту Національної гвардії України*. 2023. № 1. С. 29–33.
4. Приліпко О. Ф. Особливості застосування методу кейсів на заняттях із професійно-орієнтованих дисциплін у ході підготовки майбутніх офіцерів. *Системи обробки інформації*. 2017. № 3 (149). С. 139–142.
5. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. 320 с.
6. Сурмін Ю. Кінець епохи «старанних відмінників». Кейс-метод як засіб якісного оновлення української освіти. *Синергія*. 2001. № 2–3. С. 27–33.
7. Товканець Г. В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2011. Вип. 20. С. 14–150. (Серія «Педагогіка. Соціальна робота»).
8. Шеремета П. М., Канищенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі / за ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. Київ: Центр інновацій та розвитку, 1999. 80 с.